

بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

سحرناز شاهسوند^۱ و رضا والا^۲

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر میزان حضور و استفاده دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر افت تحصیلی و کاهش زمان مطالعه دانشجویان، خستگی در کلاس و عدم تمرکز برای امتحان و به تبع آن کاهش کیفیت عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی رودهن می‌باشد. روش با توجه به ماهیت موضوع از بعد هدف کاربردی و برحسب روش اجرا روش توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد گرایش‌های مختلف در علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ مشغول به تحصیل می‌باشند، تشکیل می‌دهد که مجموعاً ۳۰۱ نفر می‌باشند. برای نمونه‌گیری از جدول مورگان استفاده شد و تعداد افراد نمونه ۱۶۹ نفر برآورد گردید. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده می‌باشد. پرسشنامه پژوهش به صورت محقق ساخته در غالب ۵ متغیر و ۲۱ سؤال اصلی و سه سؤال دموگرافی است، برای پایایی ابزار از آزمون آلفای کرباخ استفاده شد نتایج نشان داد اعتبار کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۷۵ می‌باشد. برای روایی از روایی محتوایی استفاده شد. در قسمت تجزیه تحلیل داده‌ها از آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون استفاده شد. نتایج نشان داد استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیر منفی بر تمرکز دانشجویان دارد و منجر به خستگی در کلاس، افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده شدن برای امتحانات می‌شود.

کلیدواژه‌ها: شبکه‌های اجتماعی، افت تحصیلی، کمبود زمان برای امتحان، خستگی در کلاس، تمرکز مطالعه

^۱ کارشناس ارشد رشته تحقیقات آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران.

^۲ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران

مقدمه:

با ظهور فناوری‌های مدرن و به‌خصوص اینترنت و ورود شبکه‌های اجتماعی به زندگی افراد، نوع جدیدی از روابط بین فردی شکل گرفته است که از آن به ارتباطات مجازی تعبیر می‌شود (بود وریج و همکاران^۱، ۲۰۱۴) در واقع، این ارتباطات مجازی بین فرد در قالب شبکه سازی اجتماعی، بر پایه مشارکت همگانی بنا شده‌اند (گیلده، مولینکس و زنگ^۲، ۲۰۱۴). از این رو، شبکه‌های اجتماعی، به عنوان فضاهایی در دنیای مجازی که برای ارتباط میان افراد مختلف، با سطوح گوناگون دسترسی به وجود آمده‌اند، به علت بی‌مکانی حاکم بر اینترنت بر علایق افراد و گروه‌ها بنیان نهاده شده‌اند (دلفروشو و همکاران^۳، ۲۰۱۶). ایجاد ارتباطات جمعی و میان فردی، تشکیل اجتماعات مجازی، اطلاع-رسانی، تبادل اطلاعات و نظرات از شناخته شده‌ترین کارکردهای این فضاها هستند (هانی و لسر^۴، ۲۰۰۸). انسان امروز با رسانه زندگی می‌کند. به تعبیری رسانه‌ها جز لاینفک حیات انسانها است (ساروخانی، ۱۳۹۲). امروزه وجود رسانه‌های جدید ارتباطی به تحول ارتباطات افراد در فضای واقعی منجر شده است (یاماموت و همکاران^۵، ۲۰۱۵). یکی از این رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند که مخاطبان فراوانی را به خود جذب کرده‌اند (دلفروشو و همکاران، ۲۰۱۶). شبکه‌های اجتماعی مجازی گونه‌ای از رسانه‌های اجتماعی هستند که بیشترین شباهت را به جامعه انسانی دارند و به فرد امکان ساخت یک پروفایل را می‌دهند. افراد به مرور شروع به یافتن دوستان و آشنایان خود می‌کنند تا از این طریق فارغ از محدودیت‌های زمانی، مکانی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی با آن‌ها ارتباط برقرار کنند و اطلاعات خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند (کاپلان و هانلین^۶، ۲۰۱۰).

الیسون^۷ امتیاز مهم این شبکه‌ها برای مثال شبکه تلگرام، وایبر و لاین تعامل همزمان است. به این معنا که به محض به اشتراک گذاشتن مطالب توسط فرد، افرادی که در فهرست دوستان فرد قرار دارند با لایک کردن و نظر دادن در باب یک مطلب، به تعامل آرا و تعامل با یکدیگر می‌پردازند

^۱. Bode, L., Vraga, E. K., Borah, P., & Shah, D. V

^۲. Gil de Zúñiga, H., Molyneux, L., & Zheng, P.

^۳. del Fresno García, M., Daly, A. J., & Segado Sánchez-Cabezudo, S.

^۴. Heaney, C. A., & Israel, B. A

^۵. Yamamoto, M., Kushin, M. J., & Dalisay, F.

^۶. Kaplan, A. M., & Haenlein, M

^۷. Ellison, N. B.

بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی... □۱۱۳

(الیسون، ۲۰۰۹). برخی از پژوهشگران، شبکه‌های اجتماعی را عاملی مهم در تحولات و تغییرات اجتماعی عصر کنونی می‌دانند که کاربران با حضور در این شبکه‌ها صورتی جدید از تعاملات اجتماعی را به وجود می‌آورند (ویلسون و همکاران^۱، ۲۰۰۹). قدرت شبکه‌های اجتماعی را در شرایط کنونی دنیای امروز می‌توان به یک انفجار ارتباطی تشبیه کرد؛ که باعث شده ارتباط وسیعی را میان افراد و شهروندان ایجاد کند که در دنیای واقعی، با این وسعت امکان‌پذیر نبود (افراسیابی، ۱۳۹۳). تاثیر شبکه‌های اجتماعی، باعث شکل‌گیری مفاهیمی همچون صمیمیت و اعتماد در فضای سایبر شده است. از طرفی برخی از اطلاعات ارائه شده توسط کاربران می‌تواند منجر به کاهش پایداری به مباحث اخلاقی باشد؛ که این امور نیز بر دوام و استحکام روابط جوانان می‌تواند اثرگذار باشد (افراسیابی، ۱۳۹۳، زو، شو و وانگ^۲، ۲۰۱۳). عضویت در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی باعث ایجاد سبک جدیدی از زندگی نیز شده است. در روابط اجتماعی روزمره، معمولاً ما فقط با کسی رابطه برقرار می‌کنیم که در فعالیتهای روزمره ما دخیل باشد (بوید^۳، ۲۰۰۷) این روابط اجتماعی می‌تواند به صورت مکالمه رودررو، ارسال پیامک، مکالمه تلفنی و یا رفتن به مکانی همراه با آن شخص باشد. این گونه ارتباطات، فعالیت‌هایی هستند که معمولاً در زندگی روزمره به آنها مبادرت می‌ورزیم، اما امروزه، به نظر می‌رسد با رشد کاربران اینترنت، سبک جدیدی از زندگی به نام سبک زندگی مجازی در بین جوانان در حال شکل گرفتن باشد. این شیوه زندگی که در آمیخته با شبکه‌های اجتماعی مجازی است، می‌تواند سبک جدیدی از زندگی را شکل دهد که همه فعالیت‌های روزمره را تحت تاثیر قرار می‌دهد. از سوی دیگر جذابیت شبکه‌های اجتماعی اینترنتی از یک سو و سهولت فعالیت در این دسته از جوامع از سوی دیگر سبب می‌شود تا رابطه میان عضویت و حضور در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و تغییرات مربوط به سبک زندگی جوانان عضو به عنوان یک سؤال جدی برای پژوهشگران عرصه فرهنگ و ارتباطات مطرح شود. مفهوم سبک زندگی که امروزه به یکی از مفاهیم بنیادین در تحلیل‌های اجتماعی تبدیل شده است (آزاد ارمکی، ۱۳۸۶؛ ربانی و شیرینی، ۱۳۸۸).

^۱. Wilson, C., Boe, B., Sala, A., Puttaswamy, K. P., & Zhao, B. Y.

^۲. Zhu, Y., Xu, B., Shi, X., & Wang, Y.

^۳. Boyd, D

در پژوهشی انجام گرفته درباره‌ی عضویت دانشجویان در یکی از دانشگاه‌های کشور در شبکه‌های اجتماعی مجازی، ساعات کار با شبکه‌های اجتماعی، دلیل استفاده از شبکه‌ها و زمان عضویت در دو گروه دانشجویان دارای معدل ۱۶ به بالاتر و دانشجویانی دارای معدل کمتر از ۱۶ به وسیله‌ی پرسش نامه بررسی و مقایسه شده است (روحانی و شیر، ۱۳۸۸). بر اساس این تحقیق، دانشجویانی که معدل کمتری داشتند؛ به طور معناداری بیشتر از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند. از نتایج قابل توجه این مطالعه می‌توان به تأثیر زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان اشاره کرد؛ اما شبکه‌های اجتماعی صرفاً اثرات منفی نداشته و می‌توان با به کارگیری آنها در فرایند آموزشی و یا درمانی، از آنها به طور بهینه در جهت اهداف آموزشی استفاده کرد (دیدیا و همکاران^۱، ۲۰۰۳؛ تامسون و همکاران^۲، ۲۰۰۸). مواردی همچون ارتباط با سایرین (کیم و همکاران^۳، ۲۰۰۸؛ جوینسون^۴، ۲۰۰۸)، یادگیری قوانین اجتماعی (بوید، ۲۰۰۷)، تفریح و سرگرمی و انتقال تجربیات (دی‌میکو و همکاران^۵، ۲۰۰۸)، از مهمترین دلایل استفاده افراد از این گونه شبکه‌ها است. در مورد تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان، تاکنون مطالعات مختلفی در دنیا انجام گرفته که نشان‌دهنده نتایج مختلفی است. در مطالعه کولک و ساندرز^۶، که ارتباط بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین و عملکرد تحصیلی بررسی شده است، بین معدل کل دانشجویان استفاده‌کننده از فیسبوک و دانشجویانی که از آن استفاده نمی‌کردند تفاوتی وجود نداشته است (کولک و همکاران^۷، ۲۰۰۸). از سوی دیگر کریشنر و کارپینسکی^۸ گزارش دادند که استفاده‌کنندگان از فیسبوک، معدل کل کمتری داشته و ساعات کمتری را به مطالعه پرداخته اند (لی، لن و روبرتسون^۹، ۲۰۱۲). در ایران دانشجویان پس از طی مراحل دبیرستان و قبولی در امتحان

^۱. Yedidia, M. J. Gillespie, C. C., Kachur, E., Schwartz, M. D., Ockene, J., Chapatitis, A. E., ... & Lipkin Jr, M..

^۲. Thompson, L. A., Dawson, K., Ferdig, R., Black, E. W., Boyer, J., Coutts, J., & Black, N. P.

^۳. Kim, K. H., & Yun, H.

^۴. Joinson, A. N

^۵. DiMicco, J., Millen, D. R., Geyer, W., Dugan, C., Brownholtz, B., & Muller, M.

^۶. Kolek and Saunders

^۷. Kolek, E. A., & Saunders, D.

^۸. Kirschner & Karpinski

^۹. Lee, J., Lin, L., & Robertson, T

کنکور، در بازه زمانی حساس از مراحل رشد خود، جهت ادامه تحصیلات عالی در محیطی اغلب به دور از خانواده، به دانشگاه وارد می‌شوند (مجردی، اسلامی و سعید، ۱۳۹۳). لذا تأثیرات این گونه شبکه‌ها در دوران دانشجویی بیشتر بروز می‌کند. میزان عضویت دانشجویان ایرانی در شبکه‌های اجتماعی در سالهای اخیر از افزایش قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده است، به طوری که در برخی منابع گزارش شده است که در سال ۲۰۱۰ در حدود ۰/۳ درصد جمعیت ایران (برابر با ۲۵۰۰۰۰ نفر) صرفاً در شبکه اجتماعی فیسبوک عضو بوده‌اند (چن و سالی^۱، ۲۰۱۰). از طرف دیگر، افت تحصیلی دانشجویان یکی از مشکلات عمده مراکز آموزش عالی کشور است که نه تنها باعث اتلاف وقت و هزینه‌های جاری این مراکز می‌شود بلکه باعث ایجاد مسائل و مشکلات روحی- روانی، خانوادگی و اجتماعی برای دانشجویان نیز می‌گردد. بر پایه مطالعات انجام شده این مشکل هر ساله در حال افزایش بوده به گونه‌ای که بسیاری از دانشجویان نمی‌توانند از عهده محتوای آموزشی مدون (دروس دانشگاهی) برآمده و یا آنها را در موعد مقرر به اتمام رسانند (گرگز و اسماعیلی، ۱۳۹۱). علاوه بر این افت تحصیلی دانشجویان و ترک تحصیلی آنان علاوه بر مسائل و مشکلاتی که برای خود دانشجو ایجاد می‌کند، زیان‌های فراوانی را برای کشور در بر خواهد داشت (جوادیان و همکاران^۲، ۲۰۱۲). با توجه به موارد فوق باید بیان داشت که افت تحصیلی دانشجویان نه به عنوان یک مشکل شخصی بلکه به عنوان یک مشکل اساسی اجتماعی بوده و باید برای حل این مشکل گام‌های اساسی برداشت زیرا مسایل ناشی از آن در آینده گریبان‌گیر جامعه خواهد شد؛ اما در این بین، افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌های کشور از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا اگر این دانشجویان دارای تحصیلات خوبی نباشند به خاطر حساسیت شغلی و ارتباط آن با پیشرفت جامعه این مشکل به صورت حیاتی خود را نشان خواهد داد، به گونه‌ای که این دانشجویان متعاقب افت تحصیلی در عرصه‌های مختلف ملی نیز عملکرد ضعیفی را از خود نشان خواهند داد که بعضاً این عملکرد ضعیف غیر قابل جبران خواهد بود. با این تفاسیل، محقق در تحقیق حاضر قصد دارد تا به بررسی تأثیر میزان حضور و استفاده دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر افت تحصیلی و کاهش زمان مطالعه دانشجویان، خستگی در کلاس و عدم تمرکز برای امتحان و به تبع آن کاهش کیفیت عملکرد تحصیلی

^۱. Chen, H., & Sali, M.

^۲. Javadinia, S. A., Erfanian, M., Abedini, M., & Bijari, B.

دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی رودهن پرداخته و به این سؤال پاسخ دهد که تا چه میزان حضور و استفاده دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر افت تحصیلی و کاهش زمان مطالعه، عدم تمرکز برای مطالعه؛ خستگی در کلاس و آماده شدن برای امتحان در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی رودهن موثر است؟ برای پاسخ به سؤال فوق فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار گرفت:

بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و افت تحصیلی در دانشجویان رابطه وجود دارد.

بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات در دانشجویان رابطه وجود دارد.

بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و تمرکز در مطالعه دانشجویان رابطه وجود دارد.

بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و خستگی در کلاس در دانشجویان رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

با توجه به ماهیت موضوع پژوهش حاضر که بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات در بین دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن می‌باشد از بعد هدف کاربردی و برحسب روش اجرا روش توصیفی - همبستگی است.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد گرایش‌های مختلف در علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ مشغول به تحصیل می‌باشند، تشکیل می‌دهد که مجموعاً ۳۰۱ نفر می‌باشند. برای نمونه‌گیری از جدول مورگان استفاده شد و تعداد افراد نمونه ۱۶۹ نفر برآورد گردید. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده می‌باشد.

ابزار پژوهش

در پژوهش حاضر برای بررسی فرضیه‌های تحقیق از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. به این صورت که ابتدا بر اساس مدل مفهومی پژوهش اقدام به تدوین پرسشنامه ای به منظور بررسی وضعیت مدل کرده است تعداد سوالات پرسشنامه ۲۱ سؤال اصلی و ۲ سؤال مربوط به دموگرافی (سن و جنسیت) می‌باشد. سوالات ۱-۲-۳-۴-۵ میزان استفاده دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی را می‌سنجد، متغیر کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات توسط سوالات ۶-۷-۸-۹-۱۰ سنجیده می‌شود.

بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی... ۱۱۷

تمرکز تحصیلی توسط سوالات ۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵ و متغیر خستگی در کلاس توسط سوالات ۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱ سنجیده می‌شود برای بررسی افت تحصیلی از میانگین معدل دانشجویان در دو ترم استفاده شد. جهت اطمینان از روایی پرسشنامه از روش محتوایی استفاده گردید. به منظور تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ^۱ استفاده شد نتایج حاصل از پایایی پرسشنامه نشان داد اعتبار کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۷۴ می‌باشد. برای تجزیه تحلیل آماری در بخش استنباط داده‌ها از آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون با استفاده از نرم افزار SPSS/۲۰ استفاده شد.

یافته‌ها

جدول (۱) مربوط به توزیع فراوانی جنسیت دانشجویان نمونه

درصد	فراوانی	برچسب	
۲۰,۱	۳۴	آقا	جنسیت
۷۹,۹	۱۳۵	خانم	
۱۶۹	۱۰۰,۰	مجموع	
درصد	فراوانی	برچسب	
۱۷,۸	۳۰	بین ۲۱-۲۵ سال	سن دانشجویان
۱۷,۲	۲۹	بین ۲۶-۳۰ سال	
۴۰,۸	۶۹	بین ۳۱-۳۵ سال	
۲۴,۳	۴۱	بالاتر از ۳۶ سال	
۱۶۹	۱۰۰,۰	مجموع	

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد ۲۰,۱ درصد یعنی (۳۴ نفر) دانشجویان نمونه آقا و ۷۹,۹ درصد یعنی (۱۳۵ نفر) خانم می‌باشند. همچنین از نظر سنی ۱۷,۸ درصد یعنی (۳۰ نفر) دانشجویان سنشان بین ۲۱ تا ۲۵ سال دارند، ۱۷,۲ درصد دانشجویان بین ۲۶ تا ۳۰ سال، ۴۰,۸ درصد بین ۳۱ تا ۳۵ سال و ۲۴,۳ درصد بالاتر از ۳۶ سال دارند.

^۱.Cronbachs Alpha

توصیف آماری معدل دانشجویان در دو نیمسال تحصیلی

جدول (۲) مربوط به توصیف معدل دو ترم تحصیلی دانشجویان

معدل	میانگین	میانه	انحراف استاندارد	واریانس	کجی	کشیدگی
معدل ترم تحصیلی دانشجویان	۱۵,۳۱	۱۵	۲,۳۹	۵,۷۳	-۱,۰۷	۰,۱۵۶
معدل ترم قبل	۱۵,۵۰	۱۵,۲۸	۲,۳۷	۵,۶۴	-۱,۰۲	۰,۱۶۵

همانطور که مشاهده می‌شود میانگین ترم تحصیلی دانشجویان برابر با ۱۵,۳۱ با انحراف استاندارد ۲,۳۹ و میانگین ترم قبل آنها ۱۵,۵۰ با انحراف استاندارد ۲,۳۷ می‌باشد. میزان کجی و کشیدگی بین $\pm 1,96$ می‌باشد که بیانگر نرمال بودن توزیع معدل دانشجویان است.

فرضیه اول: بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن رابطه معنادار وجود دارد.

جدول (۳) مربوط به ضریب تعیین رگرسیون

دوربین واتسون	خطای برآورد	ضریب تعدیل	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	
				sig	r
۱,۶۸	۱,۹۷۱	۰,۳۱۵	۰,۳۱۹	۰,۰۰۱	-۰,۵۶۵

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و افت تحصیلی میزان همبستگی برابر با $-0,565$ می‌باشد جهت رابطه منفی است یعنی دانشجویانی که بیشتر در شبکه‌های اجتماعی حضور دارند معدل آنها پایین تر است. ضریب تعیین رگرسیون برابر با $R^2 = 0,319$ است، که این میزان نشان می‌دهد $31,9$ از تغییرات حاصل از افت تحصیلی دانشجویان، توسط حضور شان در شبکه‌های اجتماعی تبیین می‌شود.

جدول (۴) مربوط به معادله خط رگرسیون

سطح معناداری	t	بتای استاندارد		مدل رگرسیون
		بتا	B	
۰,۰۰۰	۳,۸۲۹		۱,۲۱۰	عرض از مبدا
۰,۰۰۰	-۸,۸۵۲	-۰,۵۶۵	۰,۳۹۲	حضور در شبکه‌های اجتماعی

بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی... □ ۱۱۹

متغیر وابسته: افت تحصیلی

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد حضور در شبکه‌های اجتماعی دارای قدرت پیش بینی افت تحصیلی در دانشجویان را دارد و با توجه به میزان بتا می‌توان گفت به ازاء یک واحد افزایش در حضور دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی، افت تحصیلی دانشجویان ۰/۵۶۵ افزایش می‌یابد (معدل دانشجویان کاهش می‌یابد) که این میزان پیش بینی با توجه به احتمال آماره $t(۸,۸۵) = -۸$ در سطح آلفای (۰/۰۵۰) معنادار است در نتیجه می‌توان گفت بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن رابطه وجود دارد.

فرضیه دوم: بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن رابطه معنادار وجود دارد.

جدول (۵) مربوط به ضریب تعیین رگرسیون

دوربین واتسون	خطای برآورد	ضریب تعدیل	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	
				sig	r
۲,۵۰	۰,۴۸۲	۰,۳۷۵	۰,۳۷۸	۰,۰۰۱	۰,۶۱۵

نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات میزان همبستگی برابر با ۰,۶۱۵ می‌باشد؛ و ضریب تعیین رگرسیون برابر با $R^2 = ۰,۳۷۸$ است، که این میزان نشان می‌دهد ۳۷,۸٪ از تغییرات حاصل از کمبود زمان در دانشجویان برای آماده‌سازی امتحانات دارند، توسط حضور شان در شبکه‌های اجتماعی تبیین می‌شود.

جدول (۶) مربوط به معادله خط رگرسیون

سطح معناداری	t	بتای استاندارد		مدل رگرسیون
		بتای استاندارد	بتای غیر استاندارد	
		بتا	B	خطای معیار
۰,۷۰۳	۰,۳۸۱		۰,۱۱۳	عرض از مبدا
۰,۰۰۰	۱۰,۰۸۴	۰,۶۱۵	۰,۹۶۶	حضور در شبکه‌های اجتماعی

متغیر وابسته: کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد حضور در شبکه‌های اجتماعی دارای قدرت پیش بینی کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات در دانشجویان را دارد و با توجه به میزان بتا می‌توان گفت به ازاء یک واحد افزایش در حضور دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی، کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات دانشجویان ۰/۶۱۵ افزایش می‌یابد که این میزان پیش بینی با توجه به احتمال آماره $t(۱۰,۰۸) = ۱۰$ در

سطح آلفای (۰/۰۵) معنادار است در نتیجه می توان گفت بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن رابطه وجود دارد.

فرضیه سوم: بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و تمرکز در مطالعه دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن رابطه معنادار وجود دارد.

جدول (۷) مربوط به ضریب تعیین رگرسیون

دوربین واتسون	خطای برآورد	ضریب تعدیل	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	
				sig	r
۲,۵۸	۰,۸۳۹	۰,۱۰۸	۰,۱۱۳	۰,۰۰۱	۰,۳۳۷

نتایج جدول (۷) نشان می دهد بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و تمرکز در مطالعه میزان همبستگی برابر با ۰,۳۳۷ می‌باشد؛ و ضریب تعیین رگرسیون برابر با $R^2 = ۰,۱۱۳$ است، که این میزان نشان می‌دهد ۱۱,۳٪ از تغییرات حاصل از تمرکز در مطالعه دانشجویان، توسط حضور شان در شبکه‌های اجتماعی تبیین می‌شود.

جدول (۸) مربوط به معادله خط رگرسیون

سطح معناداری	t	بتای غیر استاندارد		مدل رگرسیون
		بتای استاندارد	خطای معیار	
۰,۰۰۰	۱۰,۸۸۴	بتا	B	عرض از مبدا
۰,۰۰۰	-۴,۶۲۳	۰,۵۱۵	۵,۶۱۰	حضور در شبکه‌های اجتماعی
		-۰,۳۳۷	-۰,۷۷۱	

متغیر وابسته: تمرکز در مطالعه

نتایج جدول (۸) نشان می‌دهد حضور در شبکه‌های اجتماعی دارای قدرت پیش بینی تمرکز در مطالعه در دانشجویان را دارد و با توجه به میزان بتا می توان گفت به ازاء یک واحد افزایش در حضور دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی، تمرکز در مطالعه دانشجویان ۰/۳۳۷ کاهش می یابد که این میزان پیش بینی با توجه به احتمال آماره $t(-۴,۶۲)$ در سطح آلفای (۰/۰۵۰) معنادار است در نتیجه می توان گفت بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و تمرکز در مطالعه دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن رابطه وجود دارد.

بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی... □ ۱۲۱

فرضیه چهارم: بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و خستگی در کلاس دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن معنادار وجود دارد.

جدول (۹) مربوط به ضریب تعیین رگرسیون

دوربین واتسون	خطای برآورد	ضریب تعدیل	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	
				sig	r
۱,۷۹	۰,۴۳۳	۰,۴۹۰	۰,۴۹۳	۰,۰۰۱	۰,۷۰۲

نتایج جدول (۹) نشان می‌دهد بین حضور در شبکه‌های اجتماعی بر خستگی در کلاس میزان همبستگی برابر با ۰,۷۰۲ می‌باشد؛ و ضریب تعیین رگرسیون برابر با $R^2 = ۰,۴۹۳$ است، که این میزان نشان می‌دهد ۴۹,۳٪ از تغییرات حاصل از خستگی در کلاس در دانشجویان توسط حضور آنها در شبکه‌های اجتماعی تبیین می‌شود.

جدول (۱۰) مربوط به معادله خط رگرسیون

سطح معناداری	t	بتای استاندارد		مدل رگرسیون
		بتای استاندارد	بتای غیر استاندارد	
		بتا	خطای معیار	B
۰,۲۰۱	-۱,۲۸۵		۰,۲۶۶	-۰,۳۴۲
۰,۰۰۰	۱۲,۷۴۷	۰,۷۰۲	۰,۰۸۶	۱,۰۹۸

متغیر وابسته: خستگی در کلاس

نتایج جدول (۱۰) نشان می‌دهد حضور در شبکه‌های اجتماعی دارای قدرت پیش بینی خستگی در کلاس در دانشجویان را دارد و با توجه به میزان بتا می‌توان گفت به ازاء یک واحد افزایش در حضور دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی، خستگی در کلاس دانشجویان ۰,۷۰۲٪ افزایش می‌یابد که این میزان پیش بینی با توجه به احتمال آماره $t(۱۲,۷۴)$ در سطح آلفای (۰/۰۵۰) معنادار است در نتیجه می‌توان گفت بین حضور در شبکه‌های اجتماعی و خستگی در کلاس دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن رابطه دارد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از پژوهش حاضر با توجه به هدف پژوهش که بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی برای امتحانات در دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن بوده است نشان داد حضور در شبکه‌های اجتماعی تأثیر منفی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌گذارد و منجر به افت تحصیلی، کمبود زمان برای آماده‌سازی امتحان، عدم تمرکز مطالعه و خستگی در کلاس می‌شود. در واقع رشد روز افزون شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی باعث شده تا این شبکه‌ها به وسیله ارتباطی ضروری تبدیل شوند و با توجه به تأثیر این شبکه‌ها در فعالیت‌های روزمره افراد، گمان نمی‌رود که استفاده از آنها در آینده ای نزدیک کاهش یابد و این خود کاربران هستند که باید آگاهانه تصمیم بگیرند که به چه نحوی در مسیر صحیح و سالم و در جهت تعالی فهم و خرد جمعی از این شبکه‌ها استفاده نمایند. یکی از دلایلی که نسل کنونی به این نوع از روابط روی آورده این است که آنها می‌توانند از این طریق در هر زمان و مکانی به ارتباط با دیگران بپردازند. زمان، مسئله‌ای است که این روزها به معضلی بزرگ در جوامع پیشرفته تبدیل شده است و وجود امکانات تکنولوژیک برای برقراری ارتباط، به عنوان راه حلی مناسب، از سوی بشر انتخاب شده است.

با توجه به نتایج این تحقیق می‌توان اذعان داشت که استفاده بیش از حد شبکه‌های اجتماعی در جامعه و بخصوص دانشجویان می‌تواند آسیب‌های جبران‌ناپذیری چه بر وضعیت جسمانی و چه روحی و بدنیال خود وضعیت تحصیلی آنها وارد کند. در واقع دانشجویانی که عضو شبکه‌های اجتماعی هستند، در اغلب موارد شب‌ها به این شبکه‌ها وارد می‌شوند. این موضوع می‌تواند سبب ایجاد خستگی روزانه به علت اختلال در میزان خواب دانشجویان شود و این مسئله منجر به عدم تمرکز و خستگی در کلاس در آنها می‌شود و دانشجویان تمام توجه‌اش به این است که هر چه زودتر کلاس تمام شود چون حوصله نشستن در کلاس را ندارد که این حرکت بزرگترین معضل دانشجویان این نسل است. نتیجه حاصل از این تحقیق با نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط زو، شو وانگ (۲۰۱۳)، سهرابی و همکاران (۱۳۸۹)، کائو و همکاران^۱ (۲۰۰۷)، ویندهام^۲ (۲۰۰۷)، فیوریتو و همکاران^۳ (۲۰۱۲) همسو است که نشان دادند دانشجویانی که به طور افراط از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند دچار افت تحصیلی و مشکلات روانشناختی می‌شوند. تحقیقات اخیر محققان کانادایی نشان داد،

^۱. Cao, F., Su, L., Liu, T., & Gao, X.

^۲. Windham, R. C

^۳. Favaretto, G., Morandin, I., Gava, M., & Binotto, F

بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی... □۱۳۳

نوجوانانی که مرتب از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند بیشتر در خطر مشکلات روانی و تحصیلی قرار دارند. مقدار زمانی که نوجوانان در سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی نظیر فیسبوک، توئیتر و اینستاگرام صرف می‌کنند می‌تواند مشکل‌ساز شود (ویندینتو و همکاران، ۲۰۰۴). چرا که در جامعه به واقع پیشرفته امروزه جمع‌کثیری از مردم علی‌الخصوص دانشجویان به اینترنت و در نتیجه به شبکه‌های اجتماعی و ارتباطی دسترسی دارند (علوی، اسلامی و همکاران^۱، ۲۰۱۰) و این درحالی است که دوره نوجوانی که بهترین دوره زندگی یعنی تلاش برای خودسازی جسمی و روحی، بالا بردن سطح سواد است، متأسفانه صرف حضور در شبکه‌های اجتماعی می‌شود.

همچنین به اعتقاد الیسون (۲۰۰۹) استفاده مفرط از شبکه‌های اجتماعی و اینترنت می‌تواند زمینه تخریب سلامت روابط و احساسات را فراهم نماید. علایم استفاده بیش از حد به از این شبکه‌ها در دانشجویان عبارتند از بی‌خوابی و خستگی مفرط، پایین آمدن نمرات، صرف وقت کم با دوستان، زود رنجی در هنگام عدم استفاده از اینترنت، انکار جدی بودن مشکل، دلیل تراشی مبنی بر این که آن چه در اینترنت یاد می‌گیرند، از دروس کلاسی بهتر و بیشتر می‌باشد. از دیگر پژوهش‌های همسو می‌توان به پژوهش کوبی، لاوی و بارو^۲ (۲۰۰۱) اشاره داشت. نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط ایشان نشان داد استفاده زیاد و تفریح گونه از شبکه‌های اجتماعی و اینترنت با آسیب‌های جدی در عملکرد فردی نظیر مشکلات تحصیلی، تنهایی، مشکلات خواب و غیره مرتبط است.

اما شاید اکنون که هنوز در ابتدای مسیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی قرار داریم، لازم است به گونه‌ای بهتر و مسئولانه‌تر با مسائل حاشی‌های آن برخورد شود. از این رو می‌بایست تمام جوانب امر و پیامدهای مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی به طور مفصل مورد ارزیابی قرار گیرد و نتایج پژوهش برای سیاست‌گذاری صحیح علمی به کار گرفته شود از آن جا که پیش‌گیری بر درمان مقدم است، جا دارد به این پدیده به عنوان یک مشکل بهداشتی که اغلب گریبان‌گیر نسل جوان و مخصوصاً دانشجویان می‌باشند، توجه شود و از طریق آموزش در خانواده‌ها، مدارس و دانشگاه‌ها فرهنگ‌سازی مناسب برای استفاده مناسب و مؤثر از شبکه‌های اجتماعی انجام شود. به طور کلی آشنا کردن این نسل با خطرات جسمانی، رفتاری، اخلاقی و استفاده‌های نامناسب، غیر ضروری و زاید فن‌آور یه‌های جدید و تقویت مبانی ارزشی، اخلاقی و ایجاد خودکنترلی و خودایمنی در آنها برای استفاده بهینه از فن‌آوری‌های جدید با توجه فرهنگ بومی سازی جامعه کنونی ما بسیار مهم است. **همچنین** با توجه به تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر افت تحصیلی دانشجویان توصیه

^۱. Alavi, S. S., Eslami, M., Meracy, M. R., Najafi, M., Jannatifard, F., & Rezapour, H.

^۲. Kubey, R. W., Lavin, M. J., & Barrows, J. R.

می‌شود بخش امور دانشجویی هر دانشگاه دوره های آموزشی را از طریق مرکز مشاوره دانشگاه طراحی نماید و نتایج پژوهش حاضر را پیاده سازی نمایند و سطح آگاهی دانشجویان را در این خصوص بالا ببرند. در خصوص کاهش اثر این شبکه ها بر خستگی در کلاس درس توصیه می‌شود، به دانشجویان اطلاعاتی در خصوص استفاده مناسب و بهینه این شبکه ها با توجه به زمان های ازدادشان داده شود و به آنها آگاهی داده شود که استفاده از شبکه‌های اجتماعی تا پاسی از شب منجر به خستگی و کسلی روزانه و روند کند پیشرفت در طول روز می‌شود. به مشاوران و روانشناسان مراکز آموزشی و دانشگاهها، توصیه می‌شود برای کاهش میزان استفاده جوانان از شبکه‌های اجتماعی به دنبال تقویت روابط بین فردی و بهبود روابط خانوادگی بالاخص جو عاطفی خانواده باشند. در انتها به محققین آتی توصیه می‌شود رابطه بین حمایت اجتماعی اعضای خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانشجویان مورد بررسی قرار گیرد زیرا به نظر می‌رسد یکی از دلایل گرایش زیاد نوجوانان و جوانان به این شبکه ها خلاء های عاطفی در محیط خانواده است.

بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی... □۱۲۵

منابع:

- افراسیابی، محمدصادق (۱۳۹۳)، مطالعات شبکه‌های اجتماعی و سبک زندگی جوانان، تهران، انتشارات سیمای شرق.
- آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۶)، جهان ایرانی: مسجد و کافی‌شاپ، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی ارتباطات، پاییز و زمستان ۱۳۳۴- شماره ۴
- ربانی و شیرینی (۱۳۸۸)، اوقات فراغت جوانان در تهران: بررسی جامعه‌شناختی الگوهای گذران اوقات فراغت جوانان در تهران، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال دوم، شماره ۳، صص ۱۴۱-۱۳۹.
- ساروخانی، باقر (۱۳۹۲). جامعه‌شناسی ارتباطات، انتشار اطلاعات، تهران چاپ دوم.
- سهرابی، محمدهادی دوران، بهزاد. درگاهی، حسین (۱۳۸۹) اثرات استفاده از اینترنت بر کاربران اینترنت در کافی‌نت‌های تهران، فصلنامه پایش، دوره سوم، سال ششم، شماره ۲
- گرگز، منصور؛ اسماعیلی، حدیث (۱۳۹۱). بررسی عوامل تعیین‌کننده عملکرد تحصیلی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته حسابداری با استفاده از شبکه عصبی، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، سال ششم، شماره اول، ۱۲۶-۱۰۷.
- مجردی، وحید؛ اسلامی، علی؛ جمال، سعید (۱۳۹۳)، بررسی وضعیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بین دانشجویان استان خراسان شمالی، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، سال اول، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۳. صص ۸۵-۹۹.
- **Alavi, S. S., Eslami, M., Meracy, M. R., Najafi, M., Jannatifard, F., & Rezapour, H. (۲۰۱۰). Psychometric properties of Young internet addiction test. *International Journal of Behavioral Sciences*, ۴(۳), ۱۸۳-۱۸۹.**
- **Bode, L., Vraga, E. K., Borah, P., & Shah, D. V. (۲۰۱۴). A new space for political behavior: Political social networking and its democratic consequences. *Journal of Computer-Mediated Communication*, ۱۹(۳), ۴۱۴-۴۲۹.**
- **Boyd, D. (۲۰۰۷). Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life. *MacArthur foundation series on digital learning- Youth, identity, and digital media volume*, ۱۱۹-۱۴۲.**
- **Cao, F., Su, L., Liu, T., & Gao, X. (۲۰۰۷). The relationship between impulsivity and Internet addiction in a sample of Chinese adolescents. *European Psychiatry*, ۲۲(۷), ۴۶۶-۴۷۱.**
- **Chen, H., & Sali, M. (۲۰۱۰). A qualitative study of Iranian Facebook users perceptions of using Facebook in Iran s eparticipations activities.**
- **del Fresno García, M., Daly, A. J., & Segado Sánchez-Cabezudo, S. (۲۰۱۶). Identifying the new Influences in the Internet Era: Social Media and Social Network Analysis. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, (۱۵۳).**

- DiMicco, J., Millen, D. R., Geyer, W., Dugan, C., Brownholtz, B., & Muller, M. (۲۰۰۸, **November**). **Motivations for social networking at work**. In *Proceedings of the ۲۰۰۸ ACM conference on Computer supported cooperative work* (pp. ۷۱۱-۷۲۰). ACM.
- Ellison, N. B. (۲۰۰۷). **Social network sites: Definition, history, and scholarship**. *Journal of Computer-Mediated Communication*, ۱۲(۱), ۲۱۰-۲۳۰.
- Favaretto, G., Morandin, I., Gava, M., & Binotto, F. (۲۰۰۴). **Internet and psychopathology: an analysis of the use of the Web by ۱۰۷۵ students at secondary school**. *Epidemiologia e psichiatria sociale*, ۱۲(۰۴), ۲۴۹-۲۵۴.
- Gil de Zúñiga, H., Molyneux, L., & Zheng, P. (۲۰۱۴). **Social media, political expression, and political participation: Panel analysis of lagged and concurrent relationships**. *Journal of Communication*, ۶۴(۴), ۶۱۲-۶۳۴.
- Heaney, C. A., & Israel, B. A. (۲۰۰۸). **Social networks and social support. Health behavior and health education: Theory, research, and practice**, ۴, ۱۸۹-۲۱۰.
- Javadinia, S. A., Erfanian, M., Abedini, M., & Bijari, B. (۲۰۱۲). **The effects of social networks on academic achievement of students, a study in Birjand University of Medical Sciences**. *Iranian Journal of Medical Education*, ۱۲(۸), ۵۹۸-۶۰۶.
- Joinson, A. N. (۲۰۰۸, April). **Looking at, looking up or keeping up with people?: motives and use of facebook**. In *Proceedings of the SIGCHI conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. ۱۰۲۷-۱۰۳۶). ACM.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (۲۰۱۰). **Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media**. *Business horizons*, ۵۲(۱), ۵۹-۶۸.
- Kim, K. H., & Yun, H. (۲۰۰۷). **Cying for me, Cying for us: Relational dialectics in a Korean social network site**. *Journal of Computer-Mediated Communication*, ۱۲(۱), ۲۹۸-۳۱۸.
- Kolek, E. A., & Saunders, D. (۲۰۰۸). **Online disclosure: An empirical examination of undergraduate Facebook profiles**. *NASPA journal*, ۴۵(۱), ۱-۲۵.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J., & Barrows, J. R. (۲۰۰۱). **Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings**. *Journal of communication*, ۵۱(۲), ۳۶۶-۳۸۲.

۱۲۷ □ بررسی رابطه بین حضور در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی و کمبود زمان در آماده‌سازی... □

- Thompson, L. A., Dawson, K., Ferdig, R., Black, E. W., Boyer, J., Coutts, J., & Black, N. P. (۲۰۰۸). **The intersection of online social networking with medical professionalism.** *Journal of general internal medicine*, ۲۲(۷), ۹۵۴-۹۵۷.
- Wilson, C., Boe, B., Sala, A., Puttaswamy, K. P., & Zhao, B. Y. (۲۰۰۹, April). **User interactions in social networks and their implications.** In *Proceedings of the ۳th ACM European conference on Computer systems* (pp. ۲۰۵-۲۱۸). Acm.
- Windham, R. C. (۲۰۰۷). **The changing landscape of adolescent Internet communication and its relationship to psychosocial adjustment and academic performance (Doctoral dissertation,** The George Washington University).
- Yamamoto, M., Kushin, M. J., & Dalisay, F. (۲۰۱۵). **Social media and mobiles as political mobilization forces for young adults: Examining the moderating role of online political expression in political participation.** *New Media & Society*, ۱۷(۶), ۸۸۰-۸۹۸.
- Yedidia, M. J., Gillespie, C. C., Kachur, E., Schwartz, M. D., Ockene, J., Chepaitis, A. E., ... & Lipkin Jr, M. (۲۰۰۳). **Effect of communications training on medical student performance.** *Jama*, ۲۹۰(۹), ۱۱۵۷-۱۱۶۵.
- Zhu, Y., Xu, B., Shi, X., & Wang, Y. (۲۰۱۳). **A survey of social-based routing in delay tolerant networks: Positive and negative social effects.** *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, ۱۵(۱), ۳۸۷-۴۰۱.